

Det svenska lantbruket

Lärohandledning och övningsuppgifter

Sveriges Bønder
Skolkontakt

Mål i *LPO94* som Det svenska lantbruket hjälper elever i årskurs 4–5 att uppnå:

Biologi

LPO 94 Känna till några exempel där biologisk kunskap används för att förbättra våra livsvillkor, till exempel växtförädling och genteknik.

Känna till hur människan får växter och djur att växa bättre för att ge mer mat och vilka risker det innebär. Känna till hur vi utnyttjar naturen, t ex sådesslag, potatis, djurhållning och skogsbruk.

LPO 94 Känna igen och namnge några vanligt förekommande växter, djur och andra organismer i närmiljön samt känna till deras krav på livsmiljö.

Känna igen och kunna namnge växter, t ex korn och havre. Känna igen och namnge djur t ex kor, får, grisar och hästar.

LPO 94 Kunna delta i samtal om bevarandet av naturtyper och mångfalden av arter.

Kunna delta i ett samtal kring varför vi behöver vår natur. Känna till hur vi påverkar djur- och naturliv genom våra val och vårt agerande.

Samhällskunskap

LPO 94 Förstå hur de egna handlingarna påverkar miljön.

Förstå att vi alla påverkar miljön, t ex genom utsläpp och avfall, och vad vi kan göra för att minska vår negativa miljöpåverkan.

Historia

LPO 94 Kunna berätta om och jämföra hur män, kvinnor och barn levt och tänkt i några skilda miljöer och tider i Sverige och på några andra platser i världen.

Få kunskap om hur man levde på landet för 100 år sedan – vad man odlade, vilka jordbruksredskap man använde, vilka djur man födde upp och vad man använde dem till.

Teknik

LPO 94 Kunna redogöra för, inom några väl bekanta teknikområden, viktiga aspekter på utvecklingen och teknikens betydelse för natur, samhälle och individ.

Känna till vilken typ av teknik, hjälpmedel och maskiner dagens lantbrukare använder i sin verksamhet.

Det svenska lantbruket berör alla människor. Nästan allt på matbordet har sitt ursprung på våra gårdar.

De gröna näringarna med jord, skog, djur och växter samt miljö och energi ger också arbete åt över 400 000 människor.

Med kunskapsmaterialet *Det svenska lantbruket* vill vi inom LRF ge barn och ungdomar en introduktion till de gröna näringarna.

Har du funderingar om materialet eller vill komma i kontakt med oss - ring eller maila!

LRF Barn & Ungdomskommunikation

Telefon: 08-787 54 82

E-post: eva.humble@lrf.se

www.lrf.se

Så kan arbetet med *Det svenska lantbruket* hjälpa dig att nå de nationella målen

I det svenska lantbruket finns en naturlig koppling till många av läroplanens viktiga frågor om djur, natur och miljö. I arbetet med det svenska lantbruket aktualiseras växter, djur och deras livsmiljö, liksom det ömsesidiga beroendet mellan människa och miljö.

Mer än 70 procent av det vi äter kommer från det svenska lantbruket. Men hur får man det att växa? Hur får man djuren att producera bra? Hur påverkar det vår mat och vår hälsa? Det är centrala kunskapsområden i läroplanen som på ett naturligt sätt integreras i arbetet med det svenska lantbruket.

Det svenska lantbruket är en viktig del i vårt kulturhistoriska arv och en av Sveriges mest betydelsefulla näringsgrenar. Utvecklingen mot ett modernt lantbruk med avancerad teknik och krav på långsiktig hållbarhet är en utmärkt pedagogisk utgångspunkt för ökad kunskap om hur allt hör ihop och hur våra val påverkar både oss själva och den värld vi lever i.

Teori och praktik för åk 4-5

Hur många 10-åringar har varit på en bondgård? Hur många vet vad de vita balarna på åkrarna är? Var mjölken kommer ifrån eller hur limpan hamnar i bröddisken?

I dag är det tyvärr få barn som känner till hur det svenska lantbruket fungerar och vad vi får från lantbruket. Därför har vi tagit fram det här arbetsmaterialet, som i första hand vänder sig till elever i årskurs 4-5.

Arbetsmaterialet är uppdelat i två delar: Det svenska lantbruket, del 1 (grundbok) och Det svenska lantbruket, del 2 (fördjupning). I lärarhandledningen finns övningsuppgifter till del 1. Del 2 är en renodlad läsfördjupning för snabba och extra intresserade elever. Uppdelningen är gjord för att du som lärare enkelt ska kunna anpassa undervisningen till individuellt arbete eller arbete i grupp.

Involvra flera ämnen och sinnen

Att arbeta med det svenska lantbruket är inspirerande på många olika sätt. Flera ämnen integreras naturligt och kan kopplas ihop i spännande temaarbeten.

Men det svenska lantbruket spänner inte bara över biologi, historia, samhälle och näringsliv – det involverar även flera sinnen. Ett ämne som handlar om mat, djur, natur, växter och maskiner handlar lika mycket om att känna, lyssna, lukta och smaka. Ju fler sinnen du kan engagera, desto roligare blir det.

Allra roligast blir det förstås om man kan göra ett riktigt bondgårdsbesök. Det finns besöksgårdar som är vana att ta emot skolklasser på många platser i landet. Ett annat alternativ är att låta bonden komma till skolan!

Gör det enkelt för dig

För att göra det enkelt för dig som lärare har vi samlat tips om hur du kan arbeta med lantbruket i skolan, material, adresser till viktiga kontaktpersoner på www.lrf.se. Här kan du också prenumerera på skolinformation och anmäla dig till studiebesök och arrangemang.

Så arbetar du med materialet

Det svenska lantbruket är en pedagogisk resurs. Du bestämmer själv hur du lägger upp arbetet – intensivt i temaform under en till två veckor eller sprida ut det under en längre tid och återknyta till det när det passar.

Faktaböckerna och övningsuppgifterna i lärarhandledningen ger dig en bra grund att utgå från. Genom att kombinera faktainhämtning med praktiska övningar, bondgårdsbesök och andra utflykter i närområdet levandegör du skolarbetet på ett lustfyllt sätt.

Lärarhandledningen följer faktabokens ämnesindelning. I anslutning till varje avsnitt får du tips om diskussionsämnen, praktiska övningar, länkar och aktiviteter. På en separat sida finns individuella övningsuppgifter som du kan kopiera upp till klassen (alternativt skriva ut som pdf från www.lrf.se). Facit till dessa uppgifter hittar du längst bak i lärarhandledningen.

Tips och idéer om vad ett temaarbete eller kortare arbete kan innehålla hittar du på nästa sida.

Lycka till och ha det så kul på klassens upptäcktsfärd genom det svenska lantbruket!

Förslag på upplägg av temaarbeten eller kortare arbeten

1 Besök en bondgård och låt bonden berätta om djuren, växterna, maskinerna och arbetet på gården under ett år. Är det svårt att göra ett studiebesök kan bonden komma till skolan i stället. I varje län finns LRF Skolkontakt som hjälper dig att hitta en besöksgård eller bonde i närheten.
www.bf.se

2 Bygg en bondgård med ladugård, loge, maskinhall, hagar och boningshus. Använd mjölk-kartonger, blompinnar, träspill från slöjden m m.

3 Gör affischer om året på gården. Dokumentera den egna bygden med foton, teckningar, texter och klistra upp på stora papper och gör en klassutställning.

4 Vad betyder klimatet och vädret för bondens arbete? Vad bestämmer vilka växter som kan odlas här och när de ska sås och skördas? Vad är "normala" regnmängder?
www.matochklimat.se
www.smhi.se

5 Hur blir en limpa till? Följ limpans väg från åkern till affären. Vad har hänt under tiden?
www.lantmannen.se

6 Besök en affär, fyll en varukorg med produkter som är vanliga på det svenska fru-

kostbordet. Ta reda på så mycket som möjligt om hur varorna producerats. Använd "miljöglasögon" – hur och var har varorna producerats, hur långt har de transporterats, hur mycket energi har använts, hur är de förpackade osv?

7 Hur såg det ut på en gård i Sverige för femtio år sedan? För hundra år sedan? Vilka människor bodde på gården, hur levde och arbetade de? Vad gjorde barnen, gick de i skolan? Vilka lekar lektes? Skriv en berättelse om livet på en bondgård för hundra år sedan.

8 Försök att få tag på gamla kartor och jämför med hur det ser ut i dag och för hundra år sedan. Vad har hänt? Varför?
www.lantmateriet.se

9 Vilken teknik finns på en modern gård? Inom mjölkproduktion, djuruppfödning, odling av grödor, skogsbruk osv. Från det enklaste – varför är det två stora hjul bak på en traktor – till avancerade GPS-system på skörde-tröskan. www.liu.se/cetis

10 Hur blir man bonde? Vad finns det för fler yrken att välja på om man tycker om att arbeta med djur och natur?
www.naturbruk.se
www.gronajobb.se

11 Laga mat tillsammans. Använd typiska livsmedel från

det svenska lantbruket och gärna lokalodlat från trakten.
www.svensksigill.se

12 Om det finns elever från andra länder i klassen, låt dem berätta om lantbruket i deras hemländer och jämför med det svenska lantbruket. Laga någon typisk maträtt från det aktuella landet och använd måltiden som utgångspunkt för en diskussion om olika matkulturer. Vad äter man till frukost? Får man skollunch eller måste man ha med sig egen mat? Hur ser middagen ut?

13 Använd Internet och ta kontakt med en skola i ett annat land. Fråga dem om lantbruket i deras land. Berätta hur det fungerar i Sverige. Jämför!

14 Gör ett besök i skolrestaurangen och undersök vilken mat som serveras under en vecka. Var kommer den ifrån? Är den producerad i närheten? Hur långt har den transporterats?
www.skolmatensvanner.se

15 Vilka seder och traditioner har sitt ursprung från lantbruket? Varför har vi dessa traditioner?
www.sweden.se

16 Vad behöver kroppen för att växa och utvecklas? Vilka näringsämnen är viktigast? Ta reda på vilka livsmedel som innehåller dessa näringsämnen.
www.livsmedelsverket.se

Det svenska lantbruket

Inledning – Lantbruken en viktig del av Sverige

Förr i tiden sysslade nästan alla med någon form av lantbruk, i dag är det ett vanligt yrke och del av en stor industri som föder många människor både i och utanför Sverige. Avsikten med introduktionen är att öppna upp elevernas tankebanor och få dem att fundera över vad man egentligen menar med ordet lantbruk och sätta in lantbruket i ett större sammanhang.

Klassdiskussion

- Börja med att fråga vad de tänker på när du säger ordet lantbruk. Vad får de för spontana associationer? Är det positivt eller negativt?
- Är det någon skillnad på lantbruket i dag och för hundra år sedan? Vad är de största skillnaderna?

Gemensam aktivitet

Plantera något som växer fort, t ex en blomsterböna. Diskutera vad man måste göra för att den ska växa och följ den under det fortsatta arbetet.

Bygg en egen bondgård. Beställ material på www.lrf.se eller använd mjölkkartonger, glasspinnar, spill från träslöjden eller liknande återvinningsmaterial.

Det växande skafferiet

I växtavsnittet får eleverna inblick i vad som odlas i Sverige, vilka grödor som är vanligast och vad man använder dem till. Avsnittet behandlar också elementära frågor som hur man får det att växa, vad som gör att man får små eller stora skördar och hur man skyddar växter, jord och natur från negativ påverkan.

Klassdiskussion

- Vad odlas i Sverige? Är det någon skillnad på norra och södra Sverige?
- Finns det grödor man inte kan odla i Sverige och varför?
- Vad behöver växterna för att växa? Vad är fotosyntes?

Gruppövningar

- Beskriv växtåret i ord och bild. Redovisa för klassen och sätt upp resultatet på väggen.
- Från ax till limpa i ord och bild. Redovisa för klassen och sätt resultatet på väggen.
- Vad växer på våra åkrar och vad används det till? Redovisa för klassen och sätt resultatet på väggen.

Gemensam aktivitet

Baka matbröd eller bullar. Bra recept hittar du på nätet, t ex www.matochklimat.se eller fråga skolmatspersonalen.

Användbara länkar

- www.fruktogront.se information om frukt och grönsaker.
- www.hush.se Hushållningssällskapets info om miljö, matkultur, produkter och EU-frågor.
- www.lantmannen.se heltäckande hemsida om maten från jordbruket.
- www.lantmat.se om småskalig matproduktion.
- www.livsmedelssverige.org fakta om maten från jord till bord.
- www.lrf.se vilka växter odlar bonden och hur?
- www.matochklimat.se bra sidor om klimat, miljö och mat.
- www.skolmatensvanner.se allt om skolmat och mat i förskolan.
- www.slu.se Sveriges Lantbruksuniversitet.
- www.slv.se Livsmedelsverket – tillsynsmyndighet för livsmedelsfrågor.

Övningsuppgifterna finns att ladda hem från www.lrf.se

Det växande skafferiet

1) Från jorden till affären

Försök att komma på så många varor som möjligt som bonden har odlat på sin gård. Tips! Kom ihåg att många varor har förädlats innan de kommer till affären (från potatis till chips).

.....

.....

2) Fem snabba frågor...

Vad heter sädeslaget som är en korsning mellan två sädeslag?

.....

Av vilken växt tillverkar man olja och tvål? Vilken färg har den växten?

.....

Varför använder bonden gödsel?

.....

Varför använder bonden växtskyddsmedel?

.....

Varifrån kommer potatisen ursprungligen? När började den odlas i Sverige?

.....

3) Bröd-matte!

Vi äter i genomsnitt 45 kg matbröd om året per person. Hur mycket blir det totalt om vi är 9 miljoner människor?

.....

4) Potatisodlare Andersson

Varje år sätter potatisodlare Andersson potatis. På en av sina åkrar för han plats med 15 rader potatis. Varje rad är 80 meter lång. Med ett mellanrum på 50 centimeter sätter han en potatis, som sedan växer och bildar mängder med nya potatisar. Hur många sättpotatisar behöver potatisodlare Andersson?

.....

5) De fyra vanligaste sädeslagen

Med hjälp av såmaskinen kan bonden så många olika slags växter. Kan du namnen på de fyra vanligaste sädeslagen i Sverige? Rita hur de ser ut och skriv namnet under varje.

Djuren på gården

I djuravsnittet får eleverna lära sig mer om våra vanligaste lantbruksdjur och vilken betydelse de har för lantbruket. I avsnittet tittar vi närmare på den svenska djurskyddslagstiftningen, vad den innebär och varför det är så viktigt att vi behandlar djuren väl. I avsnittet går vi också igenom vilka livsmedel och produkter som kommer från djuren på gården.

Klassdiskussion

- Vad finns det för djur på en bondgård (vanliga och ovanliga)? Vad använder man djuren till? Fyller djuren samma funktion i dag som för hundra år sedan?

Gruppövningar

- Ta reda på varför mjölk är bra för kroppen, redovisa inför klassen.
- Ta reda på vilka produkter och livsmedel vi får från djuren, redovisa inför klassen.

Praktiska övningar

- Gör ett äggexperiment! Kolla om ägget är kokt eller okokt genom att snurra det. Ett kokt ägg snurrar lätt och jämnt, ett okokt långsamt och ojämnt.
- Kolla om ägget är färskt eller gammalt genom att fylla en skål med vatten och lägg försiktigt i ägget. Är det färskt sjunker det, ett gammalt ägg flyter upp.
- Gå igenom viktenheterna när det gäller vätska med utgångspunkt från en enliters mjölkförpackning.

Gemensam aktivitet

Filbunke till hela klassen! Att göra filbunke är ett annorlunda sätt att se hur en mejeriprodukt förvandlas genom en kemisk process. Recept finns på mejeriernas hemsidor.

Användbara länkar

- www.faravelsforbundet.se får- och getägarnas organisation.
- www.grisproducenter.org fakta om grisuppfödning.
- www.lantmat.se om småskalig matproduktion.
- www.livsmedelssverige.org fakta om maten från jord till bord.
- www.lrf.se mer om bondens djur
- www.mjolkframjandet.se information om mjölkens roll i kosten.
- www.svenskaagg.se fakta om ägg och äggproduktion.
- www.svenskfagel.se det mesta om höns, tuppar och andra fjäderfän.
- www.svenskmjolk.se organisation för mjölkbönder och mejeriföretag.
- www.swedishmeats.com fakta om charkuteritillverkning.
- www.ur.se/bondgarden sida med interaktiva spel och lärande.

Övningsuppgifterna finns att ladda hem från www.lrf.se

Djuren på gården

1) Vad får vi från djuren?

Djuren som föds upp på gården är nyttiga på många olika sätt, de blir både mat och andra produkter. Skriv 10 olika varor som vi får från djuren.

.....

.....

2) Fem snabba frågor...

Djuren på gården äter olika slags foder, nämn tre typer av foder.

Nämn tre mejeriprodukter som man gör av mjölk.

Det finns olika regler som skyddar djuren, nämn en viktig regel.

Ungefär hur många kullingar föder en sugga varje år?

Vad kallas det när man väljer ut de bästa djuren och parar dem med varandra?

3) Mamma, pappa, barn

Här har vi blandat ihop alla djurfamiljer i en stor röra. Nu hoppas vi att du kan återställa ordningen och para ihop rätt.

Familjen får

Bagge	Mamma
Lamm	Pappa
Tacka	Barn

Familjen ko

Tjur	Mamma
Kalv	Pappa
Ko	Barn

Familjen get

Killing	Mamma
Get	Pappa
Bock	Barn

Familjen höna

Höna	Mamma
Kyckling	Pappa
Tupp	Barn

Familjen gris

Galt	Mamma
Sugga	Pappa
Kulting	Barn

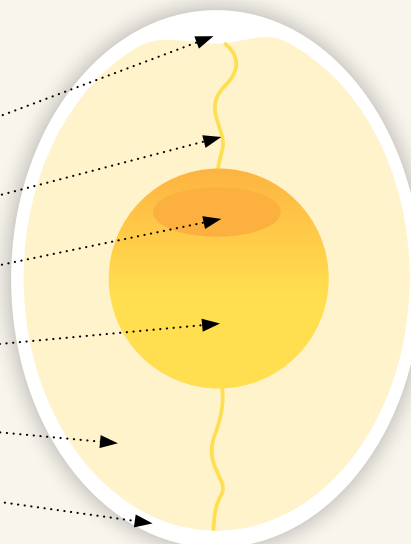
Familjen häst

Hingst	Mamma
Sto	Pappa
Föl	Barn

4) Äggets olika beståndsdelar

Fyll i namnen på äggets olika delar.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Använd baksidan om du behöver mer utrymme!

Den värdefulla skogen

Att Sverige har en av världens mest välutvecklade skogsindustrier är allmänt känt. Trots det är det många som inte kopplar skogen till lantbruket. Men faktum är att skogsbruket är en mycket viktig del av lantbruket och en betydelsefull inkomstkälla. På senare år har även skogens roll som kolsänka fått allt större uppmärksamhet.

Klassdiskussion

- Tänker man på skogen som en del av lantbruket? Vad menar man med "det gröna guldet"?

Gruppövningar

- Vad kan man använda skogen till? Uppmana barnen att tänka fritt och inspirera till nya användningsområden. Redovisa för klassen.
- Vilken typ av skog finns det mest av där ni bor, barr- eller lövskog? Ta reda på fakta om den vanligaste skogstypen. Finns det någon träindustri på orten, vad tillverkas där i så fall? Redovisa för klassen.

Gemensam aktivitet

Gör en gemensam skogspromenad. Titta på olika typer av skog, vilken sorts träd finns mest av? Är det gammal eller ung skog? Ska den snart avverkas eller är det nyavverkat? Uppmärksamma barnen på allemansrätten och vad den betyder i form av möjligheter och krav.

Användbara länkar

www.lrf.se/skogen fakta om skogsbruk.

www.skogeniskolan.se allt om den svenska skogen.

www.skogsstyrelsen.se statlig tillsynsmyndighet för skogsfrågor.

www.skogssverige.se fakta om skogsnäringen.

Övningsuppgifterna finns att ladda hem från www.lrf.se

Den värdefulla skogen

1) Fem snabba frågor...

Det finns mycket skog i Sverige, men kommer du ihåg hur stor del av Sveriges yta som utgörs av skog?

.....
Skogen är en värdefull råvara. Men vad kan man använda den till, ge tre exempel.

.....
Hur lång tid brukar man säga att det tar från plantering till avverkning?

.....
Vad är markberedning och varför gör man det?

.....
Vad menas med att skogen är en förnyelsebar naturresurs?

2) Skogs-matte!

Bonden Lotta Anderssons fyra barn vill gärna ha sommarjobb. Lotta föreslår att de ska hjälpa till att plantera skog. De sätter 120 plantor var varje dag. De ska jobba två veckor (de är lediga lördag och söndag). Hur många plantor har de tillsammans planterat när jobbet är klart?

3) Vilka träd finns det i skogen?

Nämna fem trädsorter som du vet namnet på, minst två av dem ska vara barrträd.

.....

.....

.....

Maskiner och teknik

Lantbruket har genomgått stora förändringar genom historien. Nya maskiner och modern teknik har gjort det lättare för bonden att driva ett rationellt och ekonomiskt lantbruk. I dag är en stor del av produktionen styrd av maskiner och datorer. I avsnittet presenteras de viktigaste maskinerna och deras funktioner.

Klassdiskussion

- Vilka maskiner och verktyg har dagens bonde? Vilka hjälpmedel hade man förr? Vad har utvecklingen lett till? Fördelar/nackdelar?

Gruppövningar

- Undersök vilka trafikregler/körkort som gäller för olika maskiner i lantbruket. Redovisa för klassen.
- Ta reda på fakta om olika maskiner. Typ av motorer? Vikt? Hästkrafter? Drivmedel? Redovisa för klassen.

Gemensam aktivitet

Besök ett hembygdsmuseum för att se hur bönderna levde förr och vilka hjälpmedel de hade för att bruka jorden.

Användbara länkar

www.lantbruk.com/traktorfrossa traktorer i mängder.

www.lantmannen.se koncern inom lantbruksindustrin.

www.lantmannenmaskin.se allt om lantbruksmaskiner.

www.liu.se/cetis hemsida om teknik i skolan.

Övningsuppgifterna finns att ladda hem från www.lrf.se

Maskiner och teknik

1) Fem snabba frågor...

Traktorn är bondens bästa vän som används för att dra, lasta och transportera. Men vem var bondens bästa vän innan traktorn kom?

.....
Vad brukar man säga att en harv liknar?

.....
Vad heter maskinen som man skördar spannmål med?

.....
När började plogen användas i Sverige?

.....
Vad gör inplastningsmaskinen?

2) Från hästar till datorer

Precis som alla andra tar bonden hjälp av datorer. Var kan man hitta datorer på bondgården och vilken nytta har bonden av datorerna?

3) Rita den perfekta jordbruksmaskinen!

Använd gärna baksidan.

Det miljövänliga lantbruket

I miljöavsnittet diskuteras miljö och energi ur olika aspekter. Allt som vi gör påverkar den viktiga balansen mellan människor, djur och natur. Det gäller såväl lantbruket som all övrig verksamhet. Och våra val – oavsett om det handlar om mat eller drivmedel – påverkar utvecklingen. I dag finns det en stor medvetenhet om miljöfrågor både hos bonden och allmänheten.

Klassdiskussion

- Vilka associationer väcker ordet "miljö"? Vad betyder det och varför är det viktigt att tänka på miljön?
- Vilka associationer väcker ordet "energi"? Vad betyder det, vad finns det för olika slags energi och vad behöver man energi till?

Grupparbeten

- Hur kan vi påverka vår miljö? Redovisa för klassen i ord och bild.
- Vad finns det för olika miljömärkningar och vad står de för? Redovisa för klassen, gärna med exempel på miljömärkta produkter.
- Vad innebär ekologiskt lantbruk, ekologisk odling och ekologisk djuruppfödning. Redovisa för klassen i ord och bild.
- Vad betyder växthuseffekten för vårt klimat? Påverkar växthuseffekten lantbruket och i så fall hur? Vad kan vi göra för att minska växthuseffekten? Redovisa för klassen.
- Illustrera lantbruket ur ett kretsloppsperspektiv, d v s vad kan användas till vad och hur gör man för att dra nytta av djur, växter och natur på bästa sätt med minsta möjliga miljöpåverkan?

Praktiska övningar

Besök en mataffär och undersök utbudet av miljömärkta produkter. Intervjua butiksförståndaren för att ta reda på affärens inställning till ekologiska produkter. Besök gärna olika butiker för att jämföra kundernas köpvanor och inställning till ekologiska produkter. Intervjua personalen som har hand om skolmaten. Hur ser de på ekologiska livsmedel? Väljer de hellre miljömärkta produkter, varför eller varför inte?

Användbara länkar

- www.bioresurs.uu.se/myller läromedel om biologisk mångfald.
- www.genvagar.slu.se multimedialäromedel från SLU.
- www.hush.se information om miljö, matkultur, produkter och EU-frågor.
- www.lrf.se hur jobbar bönderna med miljön?
- www.matochklimat.se recept på klimatsmart mat.
- www.naturskyddsforeningen.se/gron-guide fakta om Bra Miljöval-märkning.
- www.krav.se fakta om ekologiskt lantbruk.
- www.slv.se Livsmedelsverket, tillsynsmyndighet för livsmedelsfrågor.
- www.svensktsigill.se kvalitetsmärkning av mat och blommor.

Det miljövänliga lantbruket

1) Komplettera följande fem meningar så att de blir fullständiga.

1. Djur som föds upp på ekologiskt lantbruk får bara äta

.....

2. Biologisk mångfald betyder att det ska finnas som möjligt.

3. Växthuseffekten gör att det blir varmare på jorden. Bilarna släpper ut koldioxid som förvärrar växthuseffekten, därför är det bra att välja livsmedel som har transporterats så som möjligt

4. och är två exempel på vanliga miljömärkningar.

5. Bönder som odlar ekologiskt får inte använda och

2) Vad betyder ett långsiktigt hållbart lantbruk?

Långsiktigt hållbart betyder att vi ska tänka på framtiden och inte förstöra för kommande generationer. Hur ska bönderna tänka för att skapa ett långsiktigt hållbart lantbruk?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3) Kolla kylskåpet!

Hur många miljömärkta livsmedel finns det i kylskåpet hemma hos dig? Lista dem här och skriv upp vad de har för slags miljömärkning.

.....
.....
.....

Använd baksidan om du
behöver mer utrymme!

Facit till övningsuppgifterna

Många av uppgifterna är ämnesövergripande och på vissa frågor kan det finnas flera rätta svar. Här följer facit till de individuella övningsuppgifterna till respektive avsnitt.

Det växande skafferiet

1) Från jorden till affären

Exempelvis
 Potatis
 Potatismospulver
 Potatismjöl
 Pommes frites
 Chips
 Pasta
 Limpa
 Knäckebröd
 Bulle
 Müsli
 Havregryn
 Olika sorters mjöl
 Grönsaker
 Frukt
 Blommor
 Kryddor
 Rapsolja
 Margarin
 Linolja
 Djurfoder

2) Fem snabba frågor...

Rågvete
 Raps kan förädlas till tvål, såpa,

smörjmedel, matolja m m. Raps har gula blommor.

Gödsel används för att förse jorden med näring så att det ska växa bra.

Bonden använder bekämpningsmedel för att hans grödor inte ska skadas eller dö av angrepp från skadeinsekter, bladlöss, svampar m m.

Potatisen kommer ursprungligen från Sydamerika. Den näringsrika potatisen började odlas på allvar under 1700-talet.

3) Bröd-matte!

405 kg matbröd om året (9 x 45).

4) Potatisodlare Andersson

2 400 sättpotatisar (15 rader x 80 meter x 2 potatisar/meter). Frågan har även ett alternativt svar: Sätter potatisodlaren en potatis i början av varje rad blir svaret 2 415 potatisar (2 400 + 15 potatisar).

5) De fyra vanligaste sädesslagen

Vete

Råg

Korn

Havre

Djuren på gården

1) Vad får vi från djuren?

Bland annat...

Kött och olika slags köttprodukter

Ägg

Mjölk

Grädde

Smör

Ost

Fil

Yoghurt

Creme fraiche

Keso

Kvarg

Ull (tröjor, vantar, strumpor)

Läder och skinn (jackor, skor, handskar, bollar)

Penselhår (svinborst till målarpenslar)

2) Fem snabba frågor...

1. Ensilage, (jäst vallfoder), vallfoder (klöver och gräs), hö (torkat vallfoder), kraftfoder (foder med extra mycket energi och näring).

2. Grädde, smör, ost, fil, yoghurt, creme fraiche, keso, kvarg.

3. Djuren ska behandlas väl. De ska få näringsrikt foder, de får bara äta antibiotika (penicillin) om de är sjuka och en veterinär har skrivit ut recept. Djuren får inte ges hormoner för att växa snabbare.

4. Ca 24-28 st, en sugga får en kull med 12-14 smågrisar två gånger om året.

5. Avel.

3) Mamma, pappa, barn

Familjen får

mamma – tacka

pappa – bagge

barn – lamm

Familjen get

mamma – get

pappa – bock

barn – killing

Familjen gris

mamma – sugga

pappa – galt

barn – kuling

Familjen ko

mamma – ko

pappa – tjur

barn – kalv

Familjen höna

mamma – höna

pappa – tupp

barn – kyckling

Familjen häst

mamma – sto

pappa – hingst

barn – föl

4) Äggets olika beståndsdelar

1. Luftblåsa

2. Äggsnoddar

3. Groddskivan

4. Gulan

5. Vitin

6. Skal

Skogen – en viktig del av lantbruket

1) Fem snabba frågor...

1. Ungefär hälften, dvs 50 procent, av Sveriges yta är täckt av skog.

2. Virke till hustillverkning och möbler, pappersmassa till pappersindustrin, biobränsle till husuppvärmning.

3. Ca 80 år.

4. Att förbereda marken på ett hygge så att plantorna eller fröna kan växa bra.

5. Att skogen växer upp igen och inte tar slut. För att skogen ska förnya sig snabbt och bra måste den skötas på rätt sätt.

2) Skogs-matte!

Tillsammans planterar de 4 800 plantor på två arbetsveckor (120 plantor x 10 dagar x 4 barn).

3) Vilka träd finns det i skogen?

Barrträd – tall, gran, lärkträd.

Lövskog – björk, ek, bok, lönn, asp m fl.

Maskiner och teknik

1) Fem snabba frågor...

1. Hästen, men även oxen användes som dragdjur.

2. En stor kratta.

3. Skördetröska.

4. Plogen uppfanns på 500-talet och började användas i Sverige på medeltiden.

5. Att plasta in vallväxter (klöver och gräs) som ska bli ensilage. Ensilage är de stora vita balarna på åkern som innehåller djurfoder.

2) Från hästar till datorer

Svenska bönder är mest datoriserade i hela världen. I dag är de flesta jordbruksmaskiner datoriserade. Datorer ser till att plantorna i växthuset får rätt mängd vatten, näring och ljus. Datoriserade och helautomatiska mjölkningssmaskiner sköter om hela mjölkningsprocessen. I datorn på kontoret har bonden flera specialprogram som gör det enkelt att följa hur växter och djur mår för att anpassa skötseln och driften på bästa sätt.

Det miljövänliga lantbruket

1) Komplettera fem meningar...

1. ekologiskt odlat

2. så många olika sorters växter och djur

3. så kort sträcka

4. KRAV/Svenskt Sigill/Svensk-odlat/Svanen/Bra Miljöval

5. handelsgödsel/konstgödsel och kemiska växtskyddsmedel

2) Vad betyder ett långsiktigt hållbart lantbruk?

Ett långsiktigt hållbart lantbruk betyder att man ska bruka jorden med omsorg och försiktighet. Bönderna får inte utsätta naturen för onödiga påfrestningar bara för att de ska få ut så mycket som möjligt här och nu. Bönderna måste ha ett långsiktigt perspektiv när de använder naturen.

